

متن پیاده سازی شده جلسه هفدهم سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 14 آبان 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

مستحضرید که بحث ما در مورد خبر واحد بود؛ عرض شد که موافقین حجیت خبر واحد که مشهور اصولیین هستند از چهار گروه از ادله استفاده کردند؛ دسته اول: آیات قرآن است که به برخی آیات تمسک کرده اند. بنا به وعده ای که با شما گذاشتیم الان به سراغ کلام صاحب کفایه خواهیم رفت؛ در کفایه تنها آیه ای که مرحوم آخوند آن را قبول می کند آیه نبا است و مفاد آیه به این شرح است: ان جائکم فاسق بنباء فتبینوا ان تصیبوا قوما بجهاله فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین ...

استاد: عجیب اینکه طرفداران حجیت و منکرین حجیت خبر واحد به این آیه تمسک کرده اند. وجه تمسک از ناحیه مخالفین: عمل به خبر واحد پشیمانی به دنبال دارد و عمل به آن عمل سفیهانه محسوب می شود. وجه تمسک موافقین: اینها به صدر آیه تمسک کرده اند و گفته اند خدای متعال حکم خودش را در آیه مشروط کرده به اینکه مجی الخبر توسط فاسق باشد و ما در علم اصول خوانده ایم که تعلیق الحکم علی شرط یقتضی انتفا الحکم عند انتفا الشرط و لذا وجوب تبیین در صورت انتفا شرط (خبر فاسق) منتفی می شود؛ و در خبر واحد هم مراد ما خبر فاسق نمی باشد. تقریباً 20 اشکال برای دلالت آیه بر حجیت خبر واحد مطرح شده است که به برخی از این اشکالات مرحوم شیخ انصاری اشاره کرده است برخی از اشکالات را مرحوم آخوند ذکر کرده است و برخی هم در لابه لای کتب مطرح است. نکته: برخی از این اشکالات سست است و برخی از اشکالات به هم رجوع می کند. مرحوم آخوند می فرماید: مجی الخبر مقسم ماست قد یكون الجائی به فاسقا و قد یكون الجائی به عادلاً ... وقتی گفته شد خبر وقتی ان جاء به فاسقا فتبینوا مفهومش این می شود که ان لم یکن جائی بالخبر فاسقا فلا یلزم التبیین ولی سایر آیات مثل آیه نفر، سوال، کتمان و... دلالت بر حجیت خبر واحد ندارد. دلیل بعدی برای موافقین اخبار است و از مجموعه این اخبار اعتبار خبر واحد استفاده می شود. نکته: می داند که به وسیله خبر واحد نمی شود خبر واحد را اثبات کرد و مراد کسانی که اخبار را مطرح کرده اند این است که یا این خبری که ذکر کرده اند محفوف به قرائن است و یا از مجموعه اخبار حجیت خبر واحد فهمیده می شود. نکته: تواتر اقسامی دارد

1: متواتر لفظی: مثل الاعمال بالنیات که لفظ متواتر است.

2: متواتر معنوی: تواتر روی معناست مثل حدیث تمسک به ثقلین انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی ... الفاظ گاهی با هم تفاوت دارد اما تواتر مضمونی دارد.

3: متواتر اجمالی: نقل، لفظ واحد ندارد حتی مفاد هم واحد نیست اما قدر مسلمی دارد که ما می فهمیم اجمالاً چنین مطلبی بوده است؛ مثلاً نقش حضرت امیر علیه السلام را در جنگ احزاب می دانیم شجاعت حضرت را در جنگ احزاب اجمالاً می دانیم ولو اینکه تصریح لفظ و مفاد بر شجاعت تواتر نداشته باشد.

با حفظ این نکته: روایاتی که دلالت بر حجیت خبر واحد دارد الفاظاً و مفاداً متفاوت است اما قدر متیقنی (تواتر اجمالی) دارد که آن قدر متیقن حجیت اخبار آحاد را اثبات می کند.

استاد: مرحوم آخوند از قرآن به واسطه یک آیه و از روایات با تواتر اجمالی حجیت خبر واحد را می پذیرد.

استاد علیدوست: اینکه این اخبار قدر متیقن دارند درست است اما آیا می شود این قدر متیقن را اخذ کرد و به واسطه همین قدر

متیقن حجیت را اثبات کرد؟

نکته دیگر: آیا خبر واحد که معتبر است فقط خبر واحد دال بر حکم شرعی است یا خبر واحد دال بر غیر شرعی است هم حجیت است؟ چون وقتی می‌گوییم خبر واحد حجیت است این یک بحث اصولی است و این اخبار مضامینش حکم شرعی نیست بلکه اصولی است؛ ولذا این هم باید بحث شود.

آیا خبر واحد در اعتقادات، معاد، اخلاق و ... هم حجیت است یا نه؟ این هم باید بحث شود.

مثلا در اخبار، در مورد قبر، قیامت، برزخ و... اخبار آحادی صادر شده است یا مثلا در مورد ماکولات و مشروبات و... در

اخبار گزاره‌های وارد شده است مثلا حضرت فرموده است اگر کشمش بخوری حافظه ات تقویت می‌شود.... آیا اینها (

اخبار آحاد) حکم شرعی است یا نه؟ آیا می‌شود اینها را به شارع نسبت داد؟

دلیل سوم: اجماع است البته اجماعی که ایشان می‌فرمایند اعم از اجماع و سیره است و سیره هم اعم از متدینین و غیر متدینین است.

برخی گفته‌اند عمل به خبر واحد مورد اتفاق همه فقهاست (این همان اجماع فقها است) برخی گفته‌اند مراد اتفاق امت است

(فقیه و غیر فقیه) به عبارتی اجماع مسلمین؛ برخی هم اجماع خردمندان و عقلا را مطرح کرده‌اند (مسلمان و غیر مسلمان)

مرحوم آخوند می‌فرماید اجماع فقها، در حجیت خبر واحد ثابت نیست چرا که مخالفینی مثل سید و ابن زهره و... وجود دارد.

سیره متدینین، هم معلوم نیست از روی تدینشان باشد چه بسا به عنوان یک فرهنگ حجیت خبر واحد را قبول کنند.

اما سیره عقلا: جای بحث دارد که انشالله در جلسه بعد بررسی خواهیم کرد.

فرق سیره عقلا با متدینین: مرحوم آخوند می‌فرماید سیره عقلا احراز امضاء می‌خواهد اما سیره متدینین احراز امضاء نمی‌خواهد.

خواهد.

و الحمد لله رب العالمین